



Campus Obert

**CUESTIONES DE
ACTUALIDAD
DESDE LA
ÓPTICA DE
EXPERTOS
UNIVERSITARIOS**

COORDINACIÓN

Sebastià Serra i
Busquets

Antoni Vives
Reus

Rafel Puigserver
Pou (CEDOC-UIB)

TEMA

Reflexions sobre nosaltres mateixos

Algunes obres proposen una ascendència remota dels mallorquins, directament entroncada amb el passat talaiòtic i l'anterior. És una falsedat mantinguda amb la intenció de diluir la petjada catalana derivada de la conquesta de 1229, com exposen Fuster i Melià.

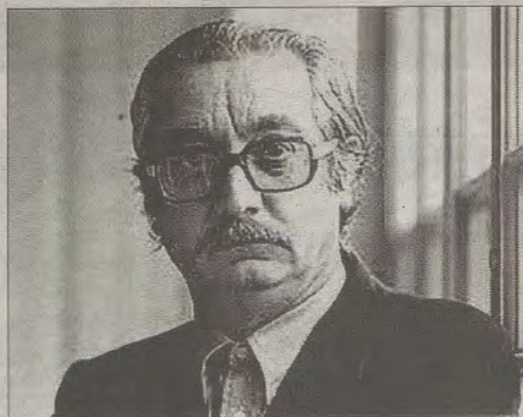
Any Fuster

♦♦ Gabriel Ensenyat Pujol *



L'Any Fuster ens ha proporcionat l'ocasió de reflexionar sobre diversos aspectes de la realitat històrica mallorquina. Sobretot a partir de la seva obra *Nosaltres els valencians*. Encara que el llibre de l'escriptor de Sueca dissecava la identitat valenciana, les reflexions fusterianes tenien un abast general, amb projecció al conjunt dels Països Catalans. D'aquí que immediatament Josep Melià es va proposar fer-ne

l'equivalent mallorquí, *Els mallorquins*. En l'assaig de l'artanenc destaquen dos postulats a l'hora de definir l'origen històric de la societat insular que, malgrat tots els embats, havia arribat a mitjan segle XX. Melià plantejava la inexistència d'un *homo balearicus* remot, que hauria perdurat al llarg de mil·lennis fins a arribar a l'actualitat (o sigui, nosaltres), i, per contra, una ascendència més recent, basada en la conquesta i el poblament català originat a partir de 1229. Ambdues premisses ja havien estat formulades per Joan Fuster en relació amb el País Valencià, però eren (són)



igualmente aplicables a les Balears. Fins i tot, en el cas de la colonització dels segles XIII i XIV, en versió corregida i augmentada, perquè la presència de pobladors aragonesos a les Balears fou escassa i la dels altres contingents, entre tots plegats, resulta molt inferior a la catalana.

Els estudis fets durant els últims 50 anys confirmen la percepció fusteriana i melianista. Allò de la llarga durada és una fal·làcia, un in-

vent dels partidaris de la descatalanització que cerquen antecedents en la línia de l'*homo hispanicus* imaginat per autors com Claudio Sánchez Albornoz, un ancestre dels «espanyols» que ara mateix don Claudio faria remuntar a l'*homo antecessor* d'Atapuerca. Per descomptat que l'equipol·lent balearic estaria al servei de l'hispanisme. Per contra, el tall que va significar l'abrupta conquesta de 1229, amb la desaparició sobtada de la societat anterior, invalida qualsevol continuïtat ancestral, encara que la disrupció no sigui del gust dels habituals manifesters obseditos per negar la petja catalana.

* Professor del Departament de Filologia Catalana de la UIB

TEMA

Trobades internacionals d'escoltes

Els dies 21 i 22 d'octubre, a la sala d'actes de sa Riera de la UIB, se celebraran les I Jornades sobre Escoltisme i Guiatge a les Illes Balears, on es presentaran comunicacions sobre temes diversos com el que es comenta en aquest article.

Les relacions internacionals de l'escoltisme i el guiatge mallorquí (1960-1975)

♦♦ Paula Nigorra Vaquer *



En el context de l'Espanya franquista, l'escoltisme i el guiatge foren, sota l'empar de l'Església, una de les poques alternatives educatives per a infants i joves no controlades pel règim. En conseqüència, obriren una escletxa en la unitat ideològica de la dictadura franquista que no

només qüestionava l'ideari falangista, sinó que a més burlava la voluntat aïllacionista d'Espanya vers la resta del món amb relacions internacionals freqüents i fluides.

Durant els anys seixanta i setanta del segle XX, el moviment escolta i guiatge contribuï a la construcció d'una societat cada vegada més democràtica, participativa i oberta. En contra de tot el fet establert, els infants i joves de l'escoltisme i el guiatge pogueren viure, dins la dic-



tadura, una experiència democràtica, d'organització horitzontal i autogestionada.

És important destacar que l'obertura exterior de l'escoltisme i el guiatge mallorquí no fou mèrit exclusiu de les trobades i reunions internacionals produïdes en el si de les organitzacions mundials, sinó que fou molt més significativa l'arribada d'idees externes a través de l'assistència a camps de formació francesos i belgues, de la vinguda

da d'escoltes d'aquests països a camps catalans i mallorquins i de la convivència amb escoltes d'arreu d'Europa que venien a fer acampades a Mallorca. Són aquestes relacions extraoficials i no controlades les que més contribueixen a la modernització ideològica del franquisme amb l'arribada d'idees exteriors com les del Maig del 68. Es pot afirmar que l'escoltisme i el guiatge mallorquí estan al dia de les teoritzacions de la intel·lectualitat de l'escoltisme internacional i de com aquestes es materialitzen en forma d'innovacions i reformes pedagògiques i metodològiques que, en qüestió de pocs anys, s'implementen a Mallorca. En definitiva, malgrat els esforços del franquisme, existeix una obertura de l'escoltisme i el guiatge autòctons cap a la resta d'Europa.

* Doctoranda en història (UIB)

TEMA

Esports de masses

Una pilota, uns guants i ganes de distreure's a l'Europa de la Primera Guerra Mundial, l'activitat esportiva va passar de les trinxeres als carrers. L'esport esdevingué en un divertiment in situ i després a una qüestió d'identitat de masses.

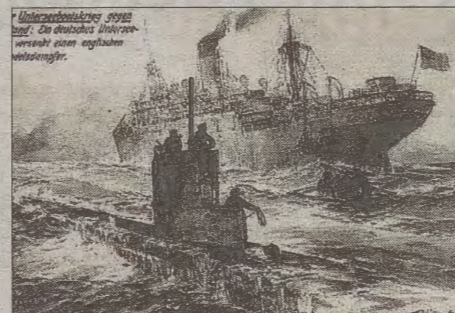
El primer partit internacional del Reial Mallorca (1916)

♦♦ Manuel García Gargallo *



Entre 1914 i 1918 va tenir lloc la Primera Guerra Mundial. La Mediterrània fou un dels principals fronts de batalla a través de la guerra submarina, estratègia dirigida a batre l'enemic enfonsant embarcacions de tota mena, soyint indiscriminada. Així, a diferència dels fronts terrestres, molts suc-

cessos tingueren lloc en aigües de països neutrals, entre ells Espanya. Des de maig de 1916 les incursions dels submarins alemanys varen intensificar-se en aigües de les Balears, arribant per setembre al seu punt àlgid. Així, entre el 23 i el 27 d'aquell mes foren enfonsats tres mercants britànics: Charterhouse, Bronwen i Rallus, amb 82 mariners que foren rescatats i duts a Palma per ser repatriats poc després. Afortunadament, sense víctimes mortals.



Llavors era freqüent que des de la societat mallorquina s'encetessin iniciatives solidàries encaminades a ajudar els naufragats que periòdicament arribaven a Mallorca. En aquesta ocasió va ser la Reial Societat Alfons XIII FC (actual Reial Mallorca) qui es va mobilitzar, amb l'organització d'un partit benèfic que tingué lloc l'1 d'octubre de 1916 al seu camp de Bons Aires. Però no s'enfrontaren a cap equip local o peninsular, sinó a una selecció dels mateixos mariners

britànics. Això converteix aquest partit en el primer que els barralets varen jugar contra un conjunt estranger. El club tenia pocs mesos de vida (fou fundat aquell any) i havia fet dues gires per la península; però mancava enfrontar-se a un equip estranger. La guerra europea no ajudava i, d'altra banda, els mariners eren britànics, país bressol del futbol.

El matx va acabar amb victòria local (9-0). Els mariners no oferiren les prestacions d'un equip, i manco després d'un naufragi que els podia haver costat la vida. Per tant, l'estrena de l'actual Reial Mallorca en el pla internacional és una fita històricament assenyalada; però esportivament no va tenir cap història.

* Doctor en Història Contemporània (UB)